

Комендар В.І. ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ КАРПАТ. Дикорослі та культурні. — 3-є вид., доп. і перероб. — Ужгород: Мистецька лінія, 2007. — 504 с.

У книзі описано 350 видів дикорослих та деяких культивованих лікарських рослин Українських Карпат і прилеглих територій, їх застосування в народній і науковій медицині. Для кожної рослини подано латинську, українську, російську назви та місцеві народні синоніми, короткі ботанічні характеристики. Порівняно з першим і другим виданням значно доповнені фармакологічні особливості, способи лікування, а також наведено відомості про час і місце збирання, а для широкоживаних — їхні способи культивування і розмноження.

У вступній частині автор зазначає, що ним враховані прохання і пропозиції читачів та зауваження рецензентів. Авторами характеристик окремих лікарських видів рослин є фахівці, які нині проводять їх наукові дослідження, зокрема, авторами описів білоцвітів літнього й весняного є кандидати біологічних наук В.І. Сабадаш і Н.В. Шумська, баранця звичайного — доценти М.О. Травінська і А.Г. Каляпін, женьшеню — канд. біол. наук В.В. Матяш, золотушника звичайного — Т. Орлова та ін. До участі у написанні книги долучились також словацькі вчені — доц. Л. Репчак, проф. Р. Гончарів та М.С. Йовжій. Синоніміку місцевих назв лікарських рослин склав невтомний збирач народних говірок, знаний мовник і фольклорист М.А. Грицак. Консультації з фармакологічних характеристик та застосування рослин у медицині надали професори М.І. Фатула, О.В. Фединець і О.М. Кишко.

Монографія складається з двох великих розділів, семи спеціальних додатків, трьох списків назв рослин, відомостей про збирання і використання лікарських рослин та списку використаної літератури.

У першому розділі книги — "Техніка зберігання лікарських рослин" — розглядаються загальні правила збирання і сушіння лікарських рослин, зберігання висушених рослин, охорона лікарських ресурсів, заходи боротьби з надмірним збиранням рослин. Окрема сторінка присвячена виготовленню ліків у домашніх умовах: йдеться про настоянки і відвари із застереженням відомого лікаря XV ст. Парацельса про те, що тільки доза робить речовину отрутою або ліками. Отже, вживання настоянок і відварів без призначення і порад лікарів є справою ризикованою і шкідливою.

У другому розділі книги — "Опис лікарських рослин", окрім морфологічної характеристики видів, наведено поради щодо їхнього збирання та практичного застосування. Окрім вищих судинних видів рослин, які складають основу книги, згадуються також деякі гриби (злакові ріжки, чага), які згідно з останніми таксономічними дослідженнями до рослин не належать. У кінці розділу на кольоровій сторінці у вигляді реклами пропагується "Закарпатський бальзам Комендаря". У "Додатках" подано рецепти чаїв для окремих захворювань. Серед них апетитний, вітамінний, грудний, жовчогінний, шлунковий, потогінний та ін. Горіх волоський, шовковиця біла, м'ята перцева, спориш звичайний, тополя чорна, осика тремтяча, материнка звичайна, терен колючий описано як широковідомі та дуже ефективні рослини. "Родзинкою" книги є весняні рецепти народного цілителя В.В. Тищенка від "очищення" організму до лікування хвороб крові.

Цікавою є прикінцева таблиця "Відомості про збір та використання лікарських рослин", в якій зазначено дати збирання,

способи сушіння та органи рослин, які доцільно використовувати. До списку занесено 291 вид лікарських рослин. Закінчується книга рекламою дії бальзаму Комендаря, який має радіопротекторний, детоксикаційний та адаптогенний ефекти, підвищує розумову та фізичну працездатність, нормалізує функцію серцево-судинної системи, забезпечує організм комплексом природних вітамінів і мінеральних елементів, підвищує імунітет, поліпшує обмін речовин, апетит і сон, знімає стрес.

"Там, де схили гір поросли високими травами, де кожний камінь вкритий мохом, а кожна краплина води позолочена сонцем, де раптом долинає поклик трембіти, яка своїм звучанням охоплює кожний куточок душі... Саме там народився цілющий Бальзам Комендаря". На Закарпатті народився і сам ав-

тор книги — Василь Іванович Комендар, доктор біологічних наук, професор Ужгородського національного університету та Національного університету "Києво-Могилянська академія", академік Академії вищої школи, Соросівський професор (1997), експерт BSP, науковий керівник міжвідомчої науково-дослідної лабораторії охорони природних екосистем, заслужений діяч науки і техніки України, голова секції екології Закарпатського наукового осередку ім. Т.Г. Шевченка.

Книга добре ілюстрована чорно-білими та кольоровими світлинами і розрахована на широке коло читачів — лікарів, біологів, заготівельників лікарських рослин, усіх, хто цікавиться флорою Карпат та її раціональним застосуванням у медицині.

В.Г. Собко,
А.П. Лебеда

Вергунов В.А. ПРОФЕСОР СЛЬОЗКІН ПЕТРО РОДІОНОВИЧ (1862—1927). — К.: Аграрна наука, 2007. — 178 с.

У 2001 році директором Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки професором В.А. Вергуновим була заснована історико-бібліографічна серія "Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії". За сім років, що минули від того часу, опубліковано 21 книгу. Вважає не лише висока продуктивність роботи авторів книг цієї серії, а й детальність досліджень, проведених на основі широкого використання літературних джерел (зокрема малодоступних) та архівних фондів. Більшість із книг зазначеної серії становить інтерес не лише для вчених-аграріїв та істориків сільськогосподарської науки, а й для біологів та істориків природознавства. Особливо цінними для істориків біологічної науки та фітобіологів є томи, присвячені видатним ботанікам — Г. Вальтеру, Ю.Д. Клеопову,

Д.Ф. Лихварю, О.А. Янаті, ґрунтознавцям П.В. Бурдіну, Г. Махову.

Нова книга В.А. Вергунова присвячена видатному вченому-аграрію Петру Родіоновичу Сльозкіну (1862—1927), який вніс значний вклад у розвиток ґрунтознавства, фізіології рослин та став засновником контрольно-насіневої справи в Україні. На багатому фактичному матеріалі висвітлено життєвий шлях та наукову діяльність вченого, ім'я якого в останні десятиліття незаслужено призабуте. Тому великою заслугою автора книги є всебічний аналіз наукових досягнень П.Р. Сльозкіна та повернення із забуття імені вченого.

Розгляду наукової діяльності вченого передуює екскурс в історію становлення природничо-наукового напрямку у царині сільського господарства. Автор справедливо відзначає,